Provincie Noord-Brabant

Landbouw en Voedsel

Beleidskader 2030

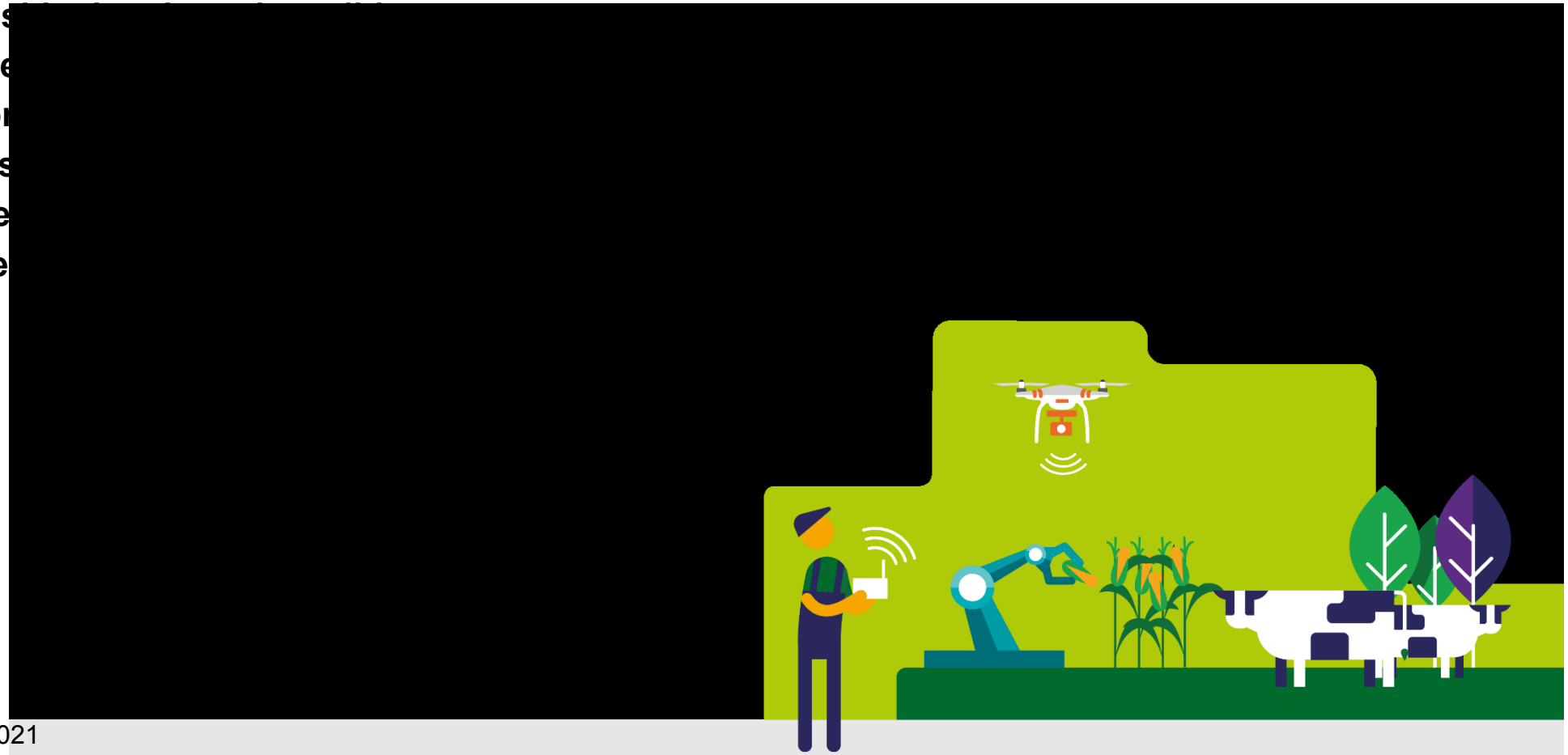
(1e concept versie maart 2021)

Provincie Noord-Brabant

Inhoudsopgave

1. Bestuursakkoord 2020-2023: ons Brabant, samen, slagvaardig en slim
2. Onze uitgangspos
3. De opgave: naar e
4. Stip op de horizo
5. Ambities en doels
6. Transitie en syste
7. Het handelingspe

Provincie Noord-Brabant

1. Bestuursakkoord 2020-2023:

Samen, slagvaardig en slim: Ons Brabant

Provincie Noord-Brabant

Samen, Slagvaardig en Slim: Ons Brabant
Bestuursakkoord 2020-2023

"…We zien landbouw en voedsel als een belangrijke innovatieve sector met een duidelijke
waarde voor Brabant. Zowel in economische zin als in onze voedselvoorziening en leefbaa
Tegelijkertijd kunnen wij niet ontkennen dat ook deze sector druk legt op onze natuur en lee
In de toekomst willen we in deze sector een meer evenwichtige balans realiseren tussen de
economische, maatschappelijke en ecologische waarden. Daarbij staat in beginsel onderne
voorop. We zien het wel als onze verantwoordelijkheid om te sturen op randvoorwaarden: l
emissies, een beperkte CO_2-voetafdruk en een diervriendelijke aanpak verlagen de druk op
leefomgeving. In lijn met de landelijke visie 'Kringlooplandbouw' streven wij ook in Brabant
landbouw- en voedselsysteem waarvan de kringlopen gesloten zijn…"

conceptversie maart 2021

Bestuursakkoord

Daarvoor:

- ontwikkelen we een grondportefeuille;
- hebben we aandacht en respect voor het imago en vakmanschap van de Brabantse boer;
- stimuleren we (jonge) agrariërs die willen verduurzamen;
- bouwen we aan hernieuwd vertrouwen tussen de agrarische sector en de provincie;
- bevorderen we innovatie (zoals eiwittransitie) om deze sector te verduurzamen en de concurrentiekracht te verstevigen, in samenwerking met de portefeuille economie.

Provincie Noord-Brabant

Tour de Brabant: Input uit het veld

Aantal noties uit de gesprekstafels van boer tot burger, van producent tot winkelbedrijf, van student tot CEO, van gemeente tot internationale overheid. Samen op weg naar de landbouw- en voedselketen van morgen: wat vraagt dat van de provincie?

- Stuur op doelen, maar laat de exacte invulling over aan het veld. Geef vertrouwen
- Durf keuzes te maken en knopen door te hakken.
- Stimuleer samenwerking.
- Zet in op ecosysteemdiensten.
- Zorg als overheid en overheden voor één visie en verhaal.
- Waardeer de korte keten.
- Draag zorg voor een goed innovatieklimaat.
- Geef experimenteerruimte.
- Stimuleer meervoudig ruimtegebruik.
- Onderzoek de verdienmodellen van de toekomst.
- Maak subsidies eenvoudig toegankelijk, stuur op resultaat niet op
- Stimuleer talentontwikkeling.
- Blijf zorgdragen voor een goed vestigingsklimaat (mobiliteit, cultu

conceptversie maart 2021

Provincie Noord-Brabant

Vervolg: input uit het veld

- Stimuleer samenwerking in de landbouw- en voedselketen.
- Pas maatwerk toe, gebiedsgericht.
- Zet in op niches en onderscheidend vermogen.
- Bied langjarig en duurzaam toekomstperspectief.
- Voer een actieve grondpolitiek.
- Blijf agrarische ontwikkelruimte bieden.
- Betrek de consument.
- Ondersteun agrarische bedrijfsopvolging en start-ups in agrifood
- Waardeer en geef ruimte aan diversiteit:
  van gangbare tot natuur inclusieve en biologische landbouw.
- Zet in op kennisontwikkeling en community vorming.
- Bevorder een integrale aanpak van waterbeheer
- Faciliteer innovatieve energie opwekking en -opslag.
- Investeer in de samenhang van het landbouw en voedsel ecosysteem:
  zonder primaire sector, geen agrifood R&D/kenniseconomie.

Provincie Noord-Brabant

2. Onze uitgangspositie:

Kracht en keerzijde

De kracht: het unieke Brabantse landbouw- en voedsel ecosysteem

- Noord-Brabant is op landbouw en voedsel gebouwd. Het zit in het DNA van de provincie. Landbouw en voedsel hebben Brabant gevormd. Economisch, maar ook in het landschap en in de samenleving. Kijkend naar werkgelegenheid, bedrijvigheid in de voedselketen en de rol die de agrarische sector heeft ruimtelijk (inrichting) en in de sociale cohesie van het platteland/landelijk gebied.
- Er heeft zich een uniek agrifood ecosysteem ontwikkeld: van zaadveredeling en boeren tot voedselverwerkers, transporteurs en distributeurs (retail, foodservice). In verschillende ketens: plantaardig en dierlijk. Van varken, melkvee tot akkerbouw, glastuinbouw en boomteelt. Niet alleen in productie, maar ook in Research & Development. En, met spin-offs van de voedselproductie (humaan en veevoeder). Reststromen als basis voor farmaceutische producten (bijv. Organon) en (hoogwaardige) grondstoffen/biobased producten (bijv. Cosun,Darling Ingredients). Met toeleveranciers, start-ups en een kennis-en onderwijsinfrastructuur (mbo, hbo), proeftuinen en communities die dit systeem schragen. Er is een sterke onderlinge samenhang. De schakels in de keten(s) hebben elkaar nodig. Landbouw, de primaire productie, vormt een essentiële spil.
- Dit ecosysteem is een essentiële pijler van de Brabantse en Nederlandse economie.

Provincie Noord-Brabant

Het unieke Brabantse landbouw- en voedselecosysteem

Bijvoorbeeld
- Hendrix Genetics
- Rijk Zwaan
- Topigs Norsvin
- Advanced Berry Breeding
- …

Bijvoorbeeld
- Aquaponics
- Van den Borne Aardappelen
- KDV
- Het Familievarken
- PlantLab
- Signify
- Campus Almkerk
- The Proteïn Brewery
- Peel Pioneers
- …

Bijvoorbeeld
- Lamb Weston Meijer
- Bavaria
- Dalco Food
- HAK
- Lamb Weston / Meijer
- BOON Food Concepts
- Botanic Bites
- Royal Cosun
- Mars
- Swinkels Familly Brewers
- Vion Food Group
- …

Bijvoorbeeld
- The Greenery
- Oriental Merchant Europe
- Ploegmakers Food
- Nutreco
- Agrifirm
- Darling Ingrediënts
- Trouw Nutrition
- …

Bijvoorbeeld
- Hutten Business Catering
- La Place Food
- …

Bijvoorbeeld
- Boerschappen
- Udea
- Sligro Food Group
- …

Bijvoorbeeld
- JUMBO Supermarkten
- Landwinkel
- Philips Fruit Garden
- Boerschappen
- De Ruurhoeve
- …

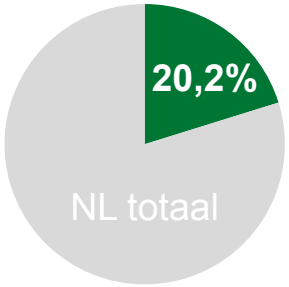
Het ecosysteem van de voedselketen in Brabant

conceptversie maart 2021

Provincie Noord-Brabant

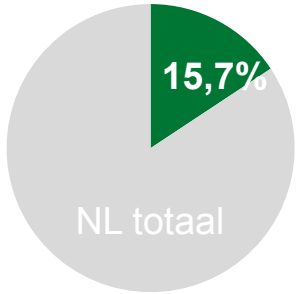
Economische en maatschappelijke betekenis landbouw en voedsel ecosysteem

HOOGSTE PRODUCTIEWAARDE IN NEDERLAND

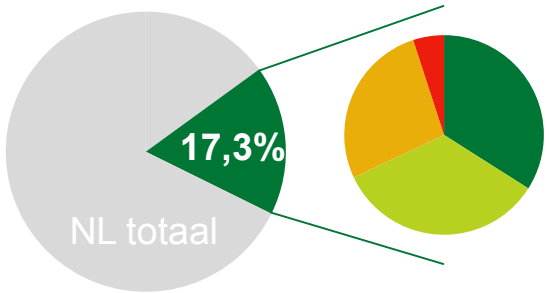

16,3 miljard euro

BIJDRAGE AAN BV NEDERLAND

13.912 bedrijven

81.160 directe arbeidsplaatsen

34% Primaire sector
34% Food Processing
27% Groothandel
5% Overig

BELANGRIJKE PIJLER BRABANTSE ECONOMIE

Groeiend aantal arbeidsplaatsen in Food Processing en Groothandel:

Food Processing +27,8%
Nederland +13,6%

Groothandel +21,2%
Nederland +12,5%

BEHEERDER VAN HET LANDELIJK GEBIED

Agrarische sector heeft **46%** van het Brabantse **land in beheer**. De agrarische sector is daarmee in hoge mate bepalend voor het aanzien van het Brabantse landschap.

NIET ALLEEN VEEHOUDERIJ

Het aantal agrarische bedrijven neemt af, het productievolume blijft gelijk. **Akkerbouw/vollegrondsgroenteteelt en melkveehouderij zijn samen de grootste landbouwsectoren** in Brabant.

BELANGRIJKE ROL LEEFBAARHEID

Landbouw is de **linking pin tussen stad en platteland**. Landbouw levert een belangrijke bijdrage aan vormen van lokale zorg, lokale energietransitie, recreatiemogelijkheden, etc.

Provincie Noord-Brabant

Aantal bedrijven in Noord-Brabant

JAAR	2010	2015	2020
Aantal bedrijven Noord-Brabant			
Totaal	12.900	11.295	9.380
Akkerbouwbedrijven	2.090	2.255	2.190
Tuinbouwbedrijven	2.145	1.765	1.560
Blijvende teeltbedrijven	135	130	140
Graasdierbedrijven	5.400	4.630	3.385
Hokdierbedrijven	2.275	1.810	1.440
Gewascombinaties	160	175	205
Veeteeltcombinaties	205	135	70
Gewas/veecombinaties	485	390	390

Bron: CBS 2020

Het aantal bedrijven is in de laatste 10 jaren met 27% afgenomen en de productiewaarde is bijna 20% gestegen.

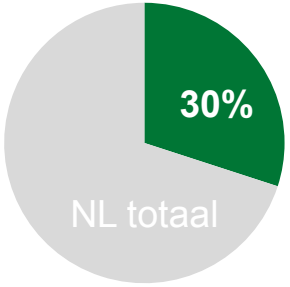
De sterkste afname was het aantal bedrijven in de veehouderij-sectoren. Ook is het aantal dieren sinds 2015 verminderd: - 8% melkkoeien, - 5% varkens, - 6% kippen.

In 2010 was nog 37% van de bedrijven ‘plant-gerelateerd’.
In 2020 is dat gestegen naar 45%.

Provincie Noord-Brabant

Krachtig innovatie-complex: relevant voor landbouw en voedsel

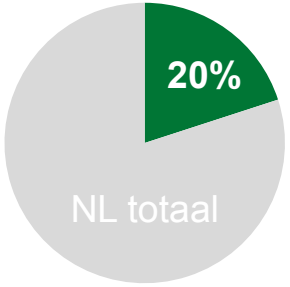
INDUSTRIËLE R&D IN BRABANT

R&D-uitgaven Brabant in 2018: 3,2% van BRP

t.o.v. landelijk 2,1% van BRP

WBSO REGELING 2019 IN BRABANT

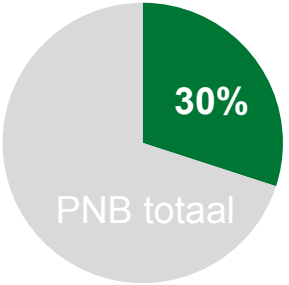

4.049 bedrijven

Toekenning in Brabant totaal: € 2.031M

Hoogste bedrag voor een provincie in Nederland

HIGHTECH BEDRIJVEN IN BRABANT

levert aan de landbouw- en voedselsector

INNOVATORS IN BRABANT

Innovators in de landbouw- en voedselketen hebben 19% omzet uit innovatie t.o.v. 18% landelijk

AgriFood R&D vestigingen IN BRABANT

25% van de top 40 mondiale spelers in AgriFood is in Noord-Brabant gevestigd

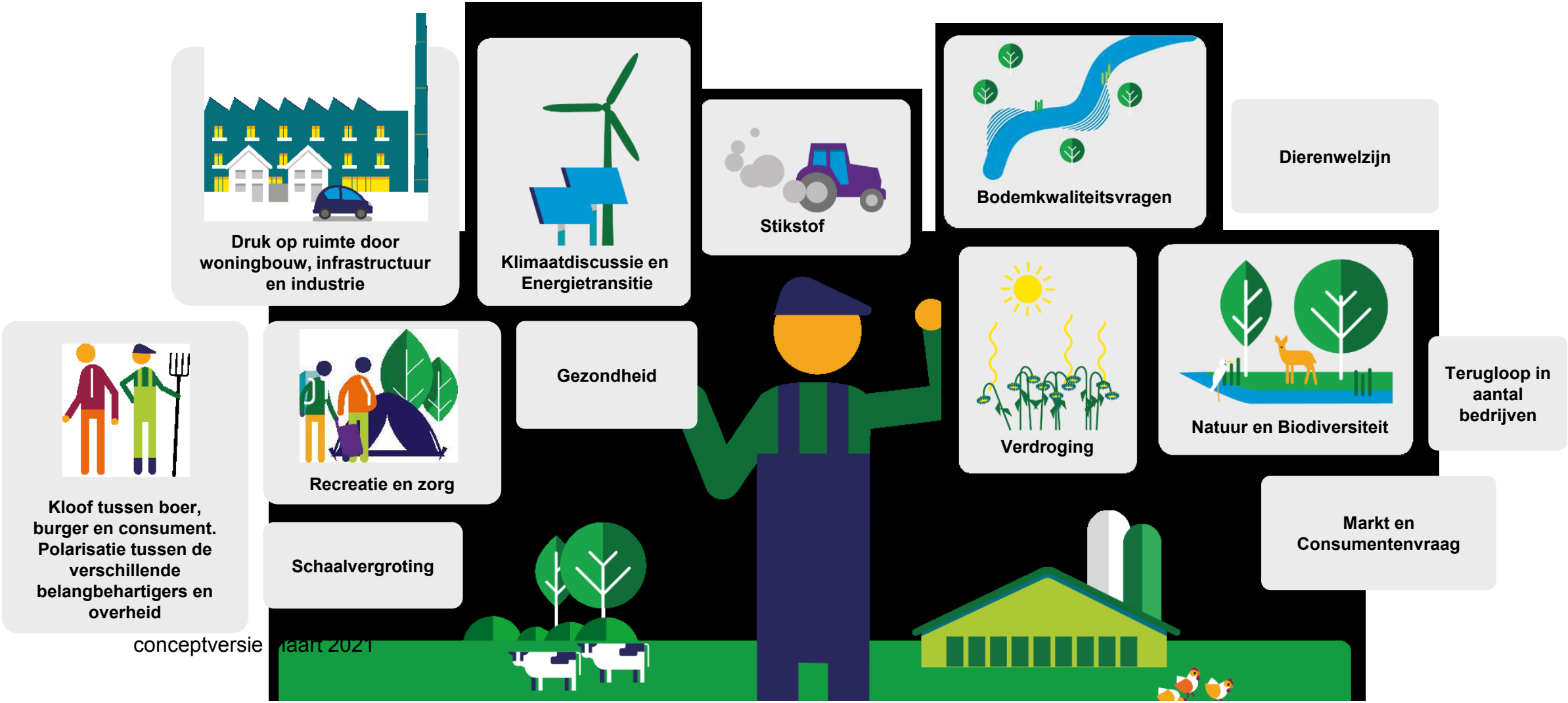
OCTOOIAANVRAGEN IN DE EU

1.
2.
3.
4.

5. BRABANT

Provincie Noord-Brabant

De landbouw– en voedselsector ziet zich gesteld voor grote en complexe (transitie) opgaven

conceptversie maart 2021

De keerzijde: de disbalans

- Individuele bedrijven noch schakels in de keten werken zelfstandig: Brabant kent een **succesvol ecosysteem** (bestaande uit toeleveranciers, productiebedrijven, logistiek, retailers, consumenten, dienstverleners en onderwijs- en onderzoeksorganisaties) dat verantwoordelijk is voor schappen vol betaalbare, veilige en gezonde levensmiddelen, werkgelegenheid en inkomen.

- Tegelijkertijd kent Brabant meerdere regio's die samen sterk verbonden zijn en tegelijkertijd hun eigen karakter hebben. Met sterke clusters en sectoren, waar sprake is van een **hoog welvaarts- en welzijnsniveau**.

- Het succes kent **een keerzijde** in de vorm van milieu- en gezondheidsproblemen in de leefomgeving, biodiversiteit en landschapskwaliteit en water- en bodemkwaliteit die onder druk staan. De **urgentie** van die omgevingsproblematiek vraagt om een **versnelling in de verduurzaming** van de landbouw- en voedselsector.

- De **strategie van verdere uitbreiding en schaalvergroting** om kosten per eenheid product te verlagen **stuit op grenzen**, zowel in markt als omgeving.

- Er doet zich in toenemende mate een **opvolgingsprobleem in de land-en tuinbouw** voor, met name in de veehouderij.

Provincie Noord-Brabant

3. De opgave:

Naar een nieuwe balans

Provincie Noord-Brabant

Een nieuwe balans: economie-maatschappij-ecologie

We moeten naar een nieuwe balans tussen economie, maatschappij en ecologie in Brabant. We transformeren daarmee naar een waardegedreven landbouw-en voedselsysteem. Zo dragen we bij aan een brede welvaart in Brabant.

Economisch

Versterking concurrentiekracht

- Groei van arbeidsproductiviteit
- Toekomstbestendige banen
- Nieuwe bedrijvigheid
- Nieuwe toegevoegde waarde
- Nieuwe waardevolle producten, diensten en concepten
- Verbeteren verdienvermogen van boeren

Maatschappelijk

Ecosysteem verduurzamen en draagvlak vergroting bij bewoners

- Perspectief voor jonge boeren
- Voldoende en veilig voedsel
- Waardering van voedsel (producenten)
- Verbeterend dierenwelzijn
- Minder verspild voedsel

Ecologisch

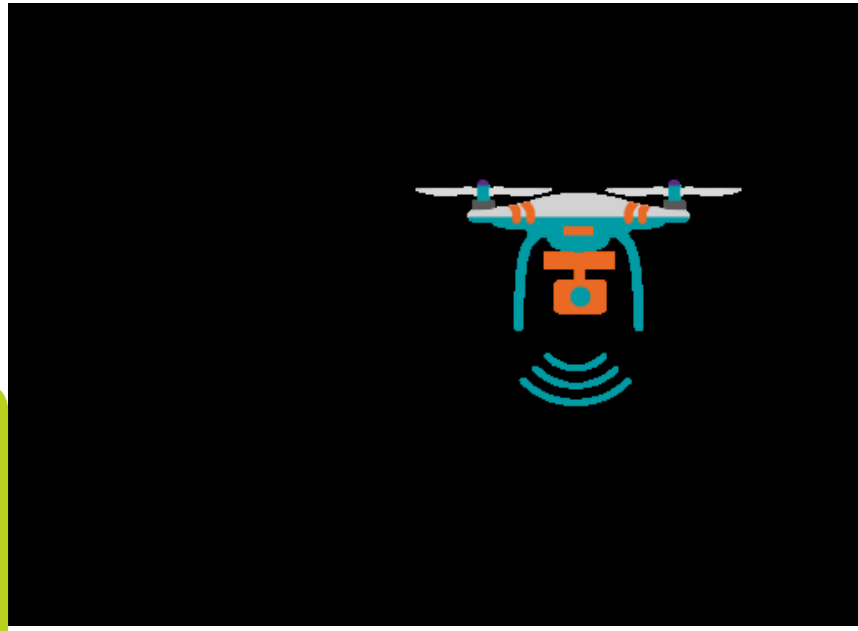
Klimaatvriendelijk(er) produceren en versterking biodiversiteit

- Verminderen emissies en meststoffen
- Mineralen kringlopen sluiten
- Goed en voldoende water
- Verlagen CO_2 uitstoot
- Hergebruik reststromen
- Robuuste bo… teeltsysteme…
- Energiebesp…
- Herstel biodi…

Provincie Noord-Brabant

Een nieuwe balans: Uitgangspunten Omgevingsvisie en sustainable development goals

Uitgangspunten hiervoor zijn:
De Brabantse omgevingsvisie met de hoofdthema's:

- Veiligheid, gezondheid en omgevingskwaliteit
- Concurrerende duurzame economie
- Leefbaarheid
- Energietransitie
- Slimme netwerkstad
- Klimaatproof.

We baseren het vinden van een nieuwe balans tussen economie, ecologie en maatschappij eveneens op **de Sustainable Development Goals** (SDG's of Duurzame Ontwikkelingsdoelen). De 17 SDG's zijn gericht op het duurzaam gebruik van de biosfeer, een meer inclusieve maatschappij en een meer rechtvaardige economie. Relevante SDG's voor het Beleidskader Landbouw en Voedsel:

Provincie Noord-Brabant

Een nieuwe balans: uitgangspunten en sprong voorwaarts

- Vanuit een situatie van disbalans maken we een sprong voorwaarts, waardoor we (weer) leidend en **toonaangevend** worden in landbouw en voedsel. In Brabant, voor de wereld. Die sprong vereist **systeeminnovatie.**

- **Verdienvermogen** voor ondernemers en **betaalbaarheid** van voedsel voor consumenten zijn belangrijke randvoorwaarden.

- Ondernemerschap en uitvoerbaarheid staan centraal. Het gaat om het bieden van een **langjarig toekomstperspectief** dat een stabiele basis biedt om te investeren.

- We betrekken **alle actoren** in het landbouw- en voedselsysteem bij onze opgave. Geen enkele speler kan alleen zorgen voor een systeeminnovatie; aanpassing van één element in het systeem is weinig kansrijk.

– We kijken vooruit en pakken kansen die de opkomende **platformeconomie** ons biedt. Met als verbindend element nieuwe oplossingen én samenwerkingsvormen met dataficering.

Provincie Noord-Brabant

2040

4. Stip op de horizon 2040:

Trends en toekomstbeeld

2030

2021

Belangrijke maatschappelijke, economische en ecologische trends (1)

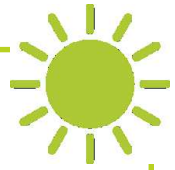
Sterke groei van de wereldbevolking

De wereldbevolking groeit naar 9 miljard en mogelijk 10 miljard mensen, van wie meer dan de helft in stedelijke gebieden woont. En dat aantal neemt alleen maar toe.

Meer vraag naar voedsel (en sierteeltproducten)

Met een stijgende welvaart neemt ook de vraag naar voedsel (en sierteeltproducten) wereldwijd toe. In de afzetmarkt Europa (met een redelijk welvarende bevolking) neemt de vraag naar vers en gezond voedsel toe. Door de verschuiving naar de steden komen er tegelijkertijd grotere rest- en afvalstromen. Daarnaast groeit het belang om ons dieet te verschuiven naar meer plantaardige eiwitten. De vergroening van steden wordt steeds belangrijker.

Klimaatcrisis en energieopgave

Hogere temperaturen, langdurige droogte en intense regenbuien hebben grote gevolgen op tal van terreinen, waaronder landbouw en grondgebruik. Ook de energievoorziening wordt in toenemende mate op niet-fossiele bronnen gebaseerd.

Biodiversiteitsproblematiek en grote milieuopgaven

De biodiversiteit op boerenakkers blijft achter, de natuur staat onder druk, de leefomgeving moet verbeterd worden. We kennen grote opgaven op het gebied van bodem, water en lucht, waarbij we vooral denken aan stikstof, geur, fijnstof en gewasbeschermingsmiddelen.

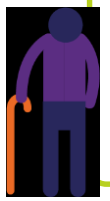
Belangrijke maatschappelijke, economische en ecologische trends (2)

Nieuwe banen, beroepen, bedrijven
Nieuwe technologische ontwikkelingen (o.a.dataficering) leiden tot nieuwe functies en banen die we nu nog niet kennen

Technologische ontwikkelingen in high tech, chemie, biologie
Deze leiden tot nieuwe methoden en technieken voor duurzame voedselproductie en tot nieuwe vormen van voedsel (‘future food’), verbonden aan gezondheidsprofielen (‘personalized food’).

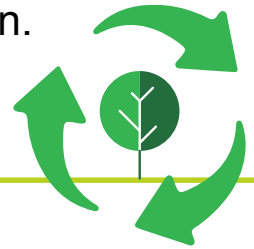

Vergrijzing en opkomst generatie Z
Deze stellen andere eisen aan voedsel en leefomgeving.

Circulaire economie
Hergebruik zet in alle sectoren de toon. De vraag naar nieuwe biobased (grond)stoffen zal toenemen.

Provincie Noord-Brabant

Belangrijke (innovatie)trends - motoren voor het landbouw- en voedselsysteem (1)

- Hightech en Artificiële Intelligentie
- Lifestyle en persoonlijke gezondheid
- Klimaat, biodiversiteit en ecologie
- Circulariteit
- Digitalisering - DATA

conceptversie maart 2021

Belangrijke (innovatie)trends - motoren voor het landbouw- en voedselsysteem (2)

Hightech en Artificiële Intelligentie

Processen worden steeds meer informatie- en vraaggestuurd met geavanceerde methoden en technieken. Met data als succesfactor binnen en tussen (markt)ketens, van producent tot consument. Maar ook in het ecologisch domein: bodem, water en lucht. De systemen, apparaten en machines zijn steeds meer high tech en daardoor kleiner en slimmer.

Lifestyle en persoonlijke gezondheid

Lifestyle en persoonlijke gezondheid zullen steeds meer de keuze van consumenten gaan bepalen. Dat biedt ook kansen voor de Brabantse landbouw- en voedselketens om zich te richten op de hoogste segmenten in de markt; luxe, gezonde en gemaksproducten. Zowel voor de primaire productie als voor de voedselverwerking. In de stedelijke maak- en diensteneconomie waarin Brabant zich ontwikkelt, neemt daarnaast het belang van een duurzame, gezonde en groene leefomgeving toe. Er ontstaan kansen voor korte ketens, een meer multifunctionele bedrijfsopzet, meer groen in de leefomgeving en een herwaardering van de rol van het boerenbedrijf door meer contact tussen boer, burger en consument.

Klimaat, biodiversiteit en ecologie

Mede door digitalisering (monitoring, sensortechniek, etc.) zijn ecologische processen steeds beter waarneembaar. En daardoor ook de interactie met landbouwproductie.
Dat is gunstig voor ontwikkelingen als strokenlandbouw, pixellandbouw en voedselbossen. Het meetbaar maken van ecologische prestaties zoals CO_2-vastlegging en bodem- en waterkwaliteit helpt om boeren (individueel) te belonen voor hun bijdrage aan verduurzaming.
Voor bedrijven in de voedselproductie zetten duurzame productieprocessen (met minder water, minder en groene energie en minder toevoegingen) en meer plantaardige producten de toon.

Provincie Noord-Brabant

Belangrijke (innovatie)trends - motoren voor het landbouw- en voedselsysteem (3)

Circulariteit

Het belang van circulariteit neemt toe door schaarste van grondstoffen, oplopende verwijderingskosten en onnodige emissies. Een zelfvoorzienend Nederland of Brabant is echter een onhaalbare variant. Het sluiten van kringlopen op zowel lokaal niveau als op het niveau van Noordwest-Europa zal verder toenemen.

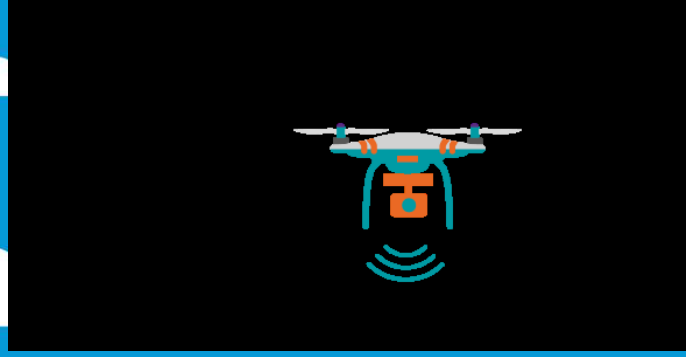
Digitalisering - DATA

De alles doorsnijdende trend is data(ficering). De uitdaging is zowel technisch als sociaal: van het mogelijk maken van data-interactiviteit inclusief bijbehorende dashboards, tot het vertrouwen bij alle partijen dat data en vooral data-uitwisseling resultaat oplevert voor alle belanghebbenden.

Data maakt het mogelijk de ketens te transformeren tot vraaggestuurde ketens.

Provincie Noord-Brabant

Van trends naar stip op de horizon 2040

- 2040 in vogelvlucht
- Nieuwe kansen gepakt
- Slim verbonden met elkaar en met de wereld
- Landschaps- en gemeenschapsinclusief

2040 in vogelvlucht

- Er zijn in 2040 naar verwachting nog ca. **5000 land- en tuinbouwbedrijven**.
- De bedrijven zijn gemiddeld **groter dan nu**, beschikken over investeringsruimte voor milieumaatregelen en ze hebben een goede **reputatie** bij hun omgeving, financiers en afnemers.
- De **hoeveelheid cultuurgrond** neemt jaarlijks af en dat tempo zal naar verwachting versnellen door de claims vanuit woningbouw, infrastructuur, bedrijventerreinen, behoefte aan bos en natuur en de energietransitie.
- De **diversiteit is groot**; biologische, natuurinclusieve en multifunctionele landbouw nemen naast gangbare bedrijven een belangrijke plaats in. Tuinbouw, akkerbouw en sierteelt zijn gegroeid. Ook ‘vertical farming’ en andere vormen van niet-grondgebonden landbouw hebben een vlucht genomen.
- Bedrijven van klein tot groot, van boerderij tot voedselverwerker, zijn **datagedreven: Ecotech. Productie is transparant.**
- Het **internationale bedrijfsleven** zal nog verder groeien en een deel van haar ‘sourcing’ buiten de provincie realiseren. Zij blijven opereren vanuit Noord-Brabant vanwege het **gunstige vestigingsklimaat**. De internationale bedrijven in de toeleverende en voedselindustrie zitten vanwege het landbouw en voedsel ecosysteem graag met hun **hoofdkantoren, innovatieafdelingen en laboratoria** in het **goed bereikbare Brabant**. Er is sprake van meer, diverse en nog robuustere **clusters in agrifood**. De hoog opgeleide medewerkers hebben daarbij evenveel belang bij een gezond grootstedelijk landschap als hun zakenpartners in Brainport en elders.

Nieuwe kansen gepakt

- In 2040 is de landbouw- en voedselproductie in hoge mate **circulair**. Er is minder voedselverspilling en reststromen worden verwerkt in veevoer en de ‘biobased economy’. Daarmee zijn ook **nieuwe producten** (zoals in de groene chemie) **en ketens ontwikkeld**. Het leidt onder andere ook tot plant en dier onafhankelijke producten.

- Er is een **levendige startup-cultuur**, die zich onder andere richt op robotica en digitalisering, persoonlijke voeding, nieuwe eiwitbronnen zoals insecten, vegetarische producten (vleesvervangers) en sociale (organisatorische) innovatie. Daarbij zijn nieuwe, cross-sectorale bedrijven en ketens ontstaan. Bijvoorbeeld op het gebied van food design, agro-robotisering en ‘personalised food-medicine’.

- Duurzaam geproduceerd en gezond voedsel wordt voor een groter deel in binnen-en buitenland afgezet in het hogere marktsegment. Deze consumentengroep is bereid meer te betalen voor gezond en duurzaam geproduceerd voedsel. Transparantie en navolgbaarheid van productie(methoden) leveren toegevoegde waarde.

Nieuwe kansen gepakt

- Op wereldschaal blijft er vraag naar **dierlijk eiwit**, dat ook in Brabant wordt geproduceerd. De omvang daarvan is afhankelijk van de mate en het tempo waarin innovatie de leefomgevingsproblemen heeft weten op te lossen. **Plantaardig eiwit** voor producenten van producten op die basis zullen vooral elders geteelde akkerbouwgewassen gebruiken.

- Brabant is een **internationaal centrum van duurzame en gezonde voedselproductie** geworden dankzij livinglabs en de opschaling in gevestigde voedselketens.

Slim verbonden met elkaar en met de wereld

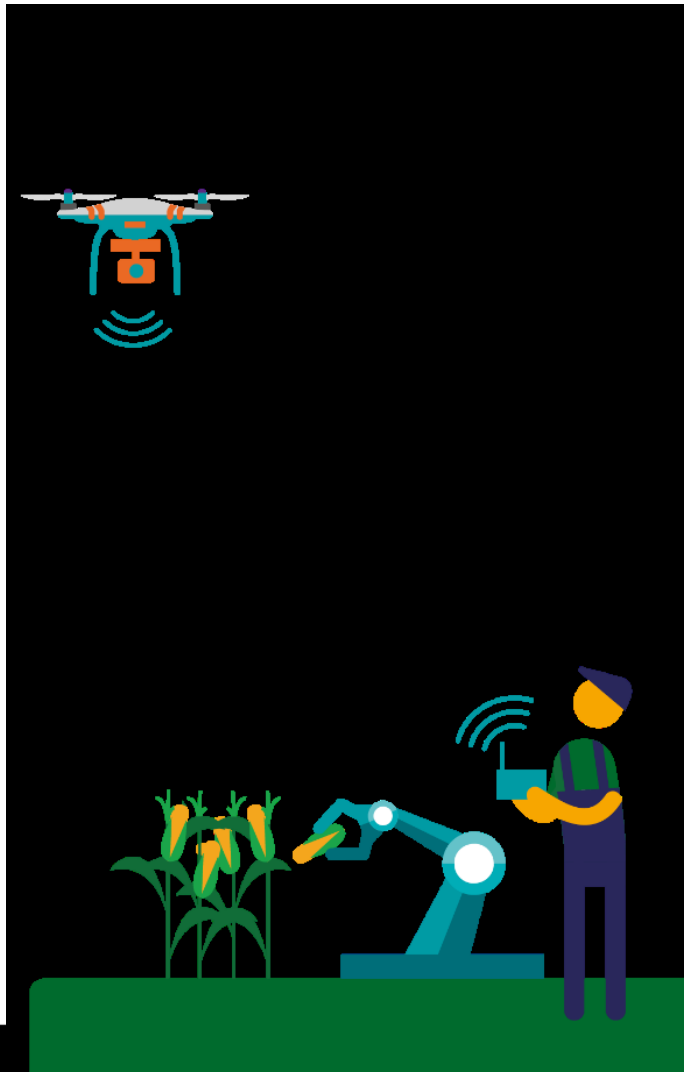
- **Boerderijen zijn** in het landbouw en voedsel ecosysteem ook **belangrijk als innovatielaboratorium voor de R&D** vestigingen van de in Brabant gevestigde mondiale spelers en het innovatief MKB. De goed opgeleide boeren, tuinders en hun adviseurs staan aan de basis van veel innovaties in teeltsystemen, machines, software en voeding, die op de praktijkbedrijven worden beproefd.

- **Data** speelt een zeer **belangrijke rol** in het landbouw en voedsel ecosysteem. Voor de **transparantie** richting de consument, voor het **monitoren en verantwoorden** van milieuprestaties (‘real time’-meten) en in relatie tot voedsel, lifestyle en gezondheid. En voor het **verwerken en** op basis daarvan **ondersteunen** van landbouw en voedsel ecosystemen **in het buitenland**. Die **kennis wordt** in de toekomst in toenemende mate in algoritmes buiten Brabant **vermarkt**. Systemen afkomstig uit Brabant ecotech agrifoodprovincie,

Landschaps- en gemeenschapsinclusief

- Het beheer van het landschap door boeren biedt kansen voor **nieuwe groenblauwe diensten** zoals waterberging, CO_2-opslag, biodiversiteit (kruidenrijk grasland, akkerranden) en multifunctionele activiteiten zoals voedselverwerking (kaas, bier, etcetera), retail (huisverkoop, korte keten), energie en zorgdiensten. De Brabantse boer is in 2040 een multifunctionele ondernemer: producent en dienstverlener.

- De Brabantse consument eet en beweegt **gezonder**: De balans dierlijk en plantaardig is meer in evenwicht. De Brabander consumeert meer voedsel van dichtbij, eet meer seizoensproducten en investeert in een groene leefomgeving. De waardering en beloning voor groen en gezond is toegenomen.

Provincie Noord-Brabant

5. Ambities en doelstellingen 2030:

Landbouw- en voedselketen 3.0

Van Stip op de Horizon in 2040 naar onze ambitie voor 2030 (1)

Wat voor landbouw- en voedselprovincie willen en kunnen we zijn in 2030?

– We leiden onze ambitie 2030 af uit de stip op de horizon 2040,de weg ernaar toe. Ons streven is koploper te zijn in het leveren van een positieve bijdrage aan onze gezondheid, de leefomgeving, het klimaat, de biodiversiteit, het dierenwelzijn, het verdienvermogen van de landbouw- en voedselsector en de brede welvaart van de Brabander.

- Onze **ambitie** is te transformeren naar **een Brabants landbouw-en voedselsysteem 3.0 in 2030** met als kenmerken:
  - **Slim:** precies/datagedreven met daardoor minder belasting van het milieu en arbeidsefficiënt door op maat gesneden gebruik van water, bemesting, gewasbescherming; dankzij data, lichte landbouwmachines; dankzij vraag gestuurde productie, betere conserveringsmethoden en daardoor minder voedselverspilling; dankzij een lager energie- en watergebruik; dankzij duurzame verpakkingen in de voedselproductie en retail.
  - **Waardevol** :meer toegevoegde waarde, andere producten (plantaardige eiwitten, ‘future food’) .
  - **Circulair** : gebaseerd op kringlopen zowel in de primaire sector als in de voedselverwerking/rest- en zijstroomverwaarding.
  - **Verbonden :**tussen de schakels inde landbouw - en voedselketen onderling en met de de samenleving.

Van Stip op de Horizon in 2040 naar onze ambitie voor 2030 (2)

- Die ambitie kunnen we bereiken door in te spelen op **de 5 leidende innovatietrends** in de landbouw en voedselketen: High tech en artificiële intelligentie, Lifestyle en gezondheid, Klimaat, Biodiversiteit en ecologie, Circulariteit en datafiсering. We werken hiermee aan systeeminnovatie.
- **Van landbouw en voedsel maken Brabant naar**

Provincie Noord-Brabant

Ambities

Ambitie

DE BRABANTSE VOEDSELKETEN 3.0
is in 2030 in al zijn diversiteit slim, waardevol, circulair en verbonden

Slim

Precies en datagedreven

Waardevol

Meer toegevoegde waarde, andere producten en diensten

Digitalisering

- Hightech en Artificiële Intelligentie
- Lifestyle en persoonlijke gezondheid
- Klimaat, biodiversiteit en ecologie
- Circulariteit

Uitgangs-materialen

Primaire producti

Distributie

Retail en foodservice

Consument

Biobased non-food

Maatschappelijke en ecodiensten

Gebaseerd op kringlopen, geen verspilling

Circulair

Verbinding tussen schakels onderling en maatschappij

Verbonden

Van Stip op de Horizon in 2040 naar onze ambitie voor 2030

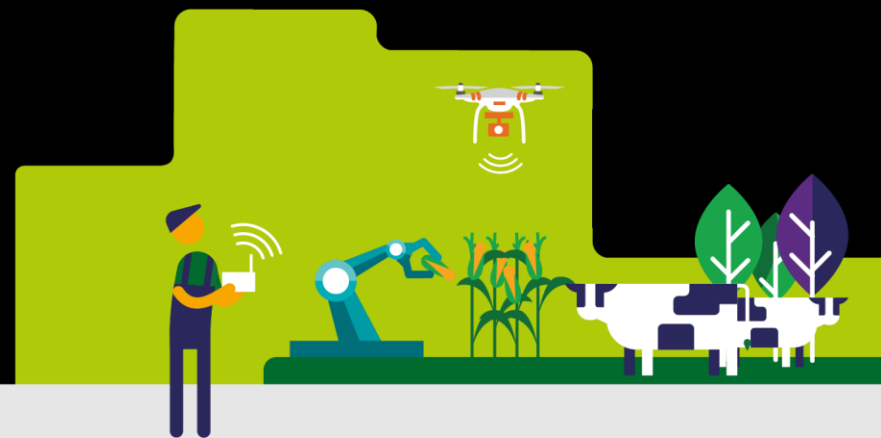
Brabantse landbouw- en voedselketen 3.0

slim, **waardevol**, **circulair** en **verbonden**

drie

3e fase

Drie fasen toegelicht

Fase 1.0

Dankzij o.a. de gouden driehoek overheid-voorlichting-ondernemerschap (Het OVO drieluik), kunstmest en de toegenomen vraag uit industrieel Europa (Ruhrgebied, Wallonië, Engeland) kwam ook op de “woeste gronden” in Brabants de agrarische sector tot ontwikkeling.

Fase 2.0

Na de Tweede Wereldoorlog ontwikkelde het landbouw- en voedselsysteem zich door via een hogere arbeidsproductiviteit door mechanisering, rationalisering en intensivering van de landbouw en een toegenomen afzet door de hogere welvaart. Er ontwikkelde zich een compleet ecosysteem van zaadveredeling t/m retail met (inter)nationaal toonaangevende clusters.

Fase 3.0

Nu staan we voor het creëren van een nieuwe balans tussen economie, ecologie en maatschappij. En de ontwikkeling van een landbouw- en voedselsysteem dat past in een welvarende, grootstedelijke omgeving binnen een kenniseconomie met een vraag naar gezond, duurzaam voedsel en plattelandsdiensten. **Systeeminnovatie** brengt landbouw en natuur op een integrale manier weer bij elkaar en met elkaar in balans: dataficering en de platform-economie verbinden de inhoudelijke opgaven én de betrokken partijen.

De ambitie vertaald naar vier doelstellingen

Het Brabantse landbouw- en voedselsysteem is in 2030:

1. een van de meest **duurzame** in Europa, zowel per kilo product, per euro toegevoegde waarde als per hectare. De sector ligt op schema bij het realiseren van wettelijke eisen voor stikstof, klimaat, circulariteit en andere duurzaamheidsafspraken voor 2035 en 2050.

2. een vooraanstaande Europese speler: zeer **innovatief** en met een sterke concurrentiepositie. De sector **rendeert** door (nieuwe) economische en maatschappelijke verdienmodellen. Op **snijvlakken** in de sector is **nieuwe bedrijvigheid** tot ontwikkeling gekomen. Denk aan snijvlakken tussen (combinaties van) agrifood, hightech, ICT, agrifood-chemie en gezondheid. Brabant wordt exporteur van geavanceerde voedselproductiesystemen.

3. **landschaps- en gemeenschapsinclusief** en vervult daarmee een vitale rol in natuur- en landschapsontwikkeling en het beheer daarvan. Er is een herkenbare verbinding tussen stad en platteland, tussen producent en consument (voedsel, leefbaarheid dorpen) en met de Brabantse samenleving als geheel (zorg, groene energie, landschap en natuur, recreatie).

4. een sector waar Brabanders (weer) **trots** op zijn. We snappen de rol en herkomst van voedsel en het belang van het buitengebied. We **waarderen** het voedsel, het buitengebied, het groen in de stad en de makers, ontwikkelaars en beheerders ervan.

Provincie Noord-Brabant

6. Transitie en systeeminnovatie:

Rollen van de provincie

Provincie Noord-Brabant

Ambities | Doelstellingen | Systeeminnovatie

De opgave voor Fase 3: systeeminnovatie mogelijk maken

De noodzakelijke systeeminnovatie om onze ambitie waar te maken vergt een lange adem en kan alleen worden gerealiseerd met een gezamenlijke beweging van **alle** actoren in het huidige landbouw en voedsel ecosysteem. Innovatie is de sleutel. Bedrijfsleven is de drager. Overheid is facilitator.

Bijvoorbeeld
- Hendrix Genetics
- Rijk Zwaan
- Topigs Norsvin
- Advanced Berry Breeding
- …

Bijvoorbeeld
- Aquaponics
- Van den Borne Aardappelen
- KDV
- Het Familievarken
- PlantLab
- Signify
- Campus Almkerk
- The Proteïn Brewery
- Peel Pioneers
- …

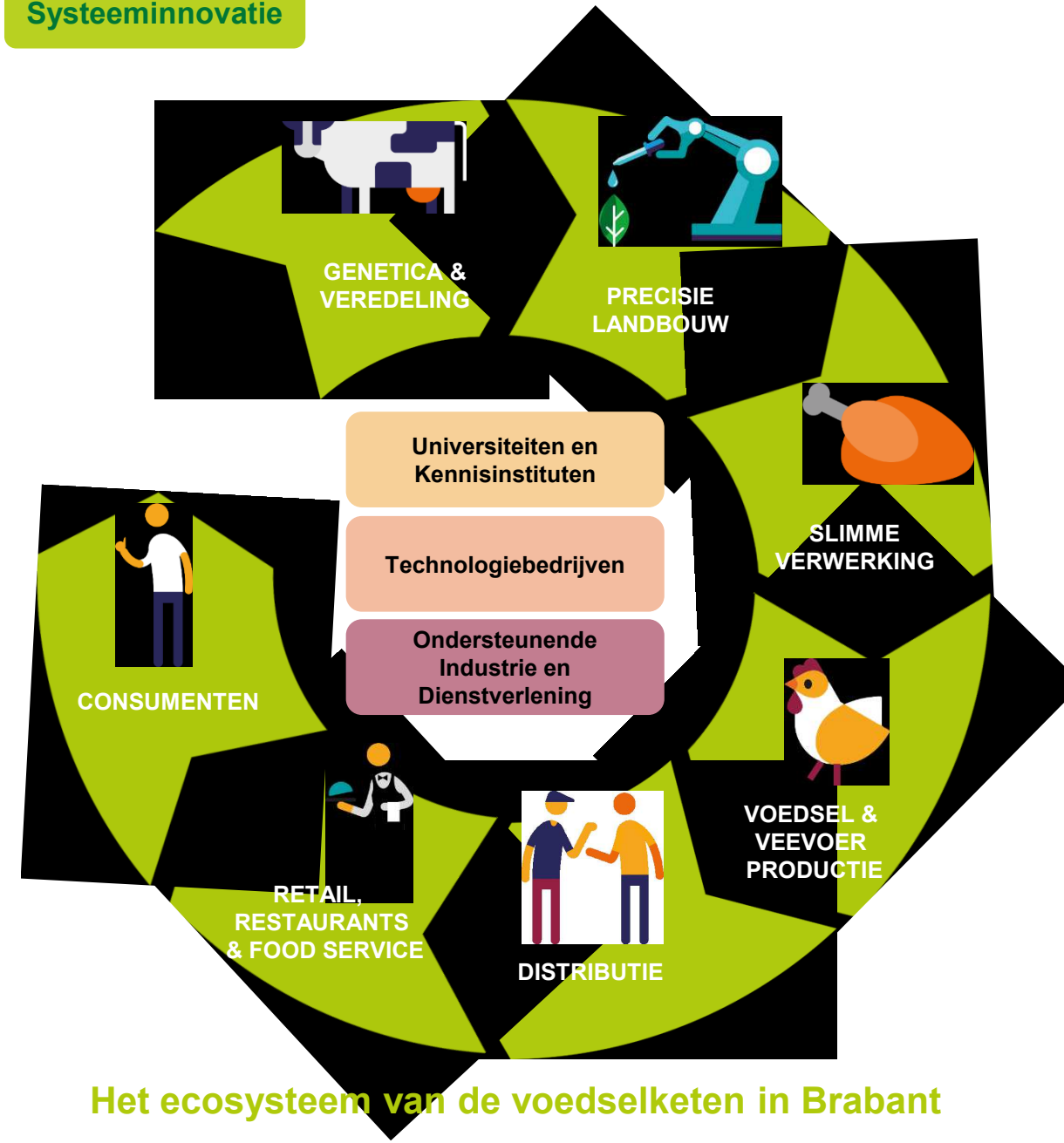
Bijvoorbeeld
- Lamb Weston Meijer
- Bavaria
- Dalco Food
- HAK
- Lamb Weston / Meijer
- BOON Food Concepts
- Botanic Bites
- Royal Cosun
- Mars
- Swinkels Familly Brewers
- Vion Food Group
- …

Bijvoorbeeld
- The Greenery
- Oriental Merchant Europe
- Ploegmakers Food
- Nutreco
- Agrifirm
- Darling Ingrediënts
- Trouw Nutrition
- …

Bijvoorbeeld
- Hutten Business Catering
- La Place Food
- …

Bijvoorbeeld
- Boerschappen
- Udea
- Sligro Food Group
- …

Bijvoorbeeld
- JUMBO Supermarkten
- Landwinkel
- Philips Fruit Garden
- Boerschappen
- De Ruurhoeve
- …

Het ecosysteem van de voedselketen in Brabant

conceptversie maart 2021

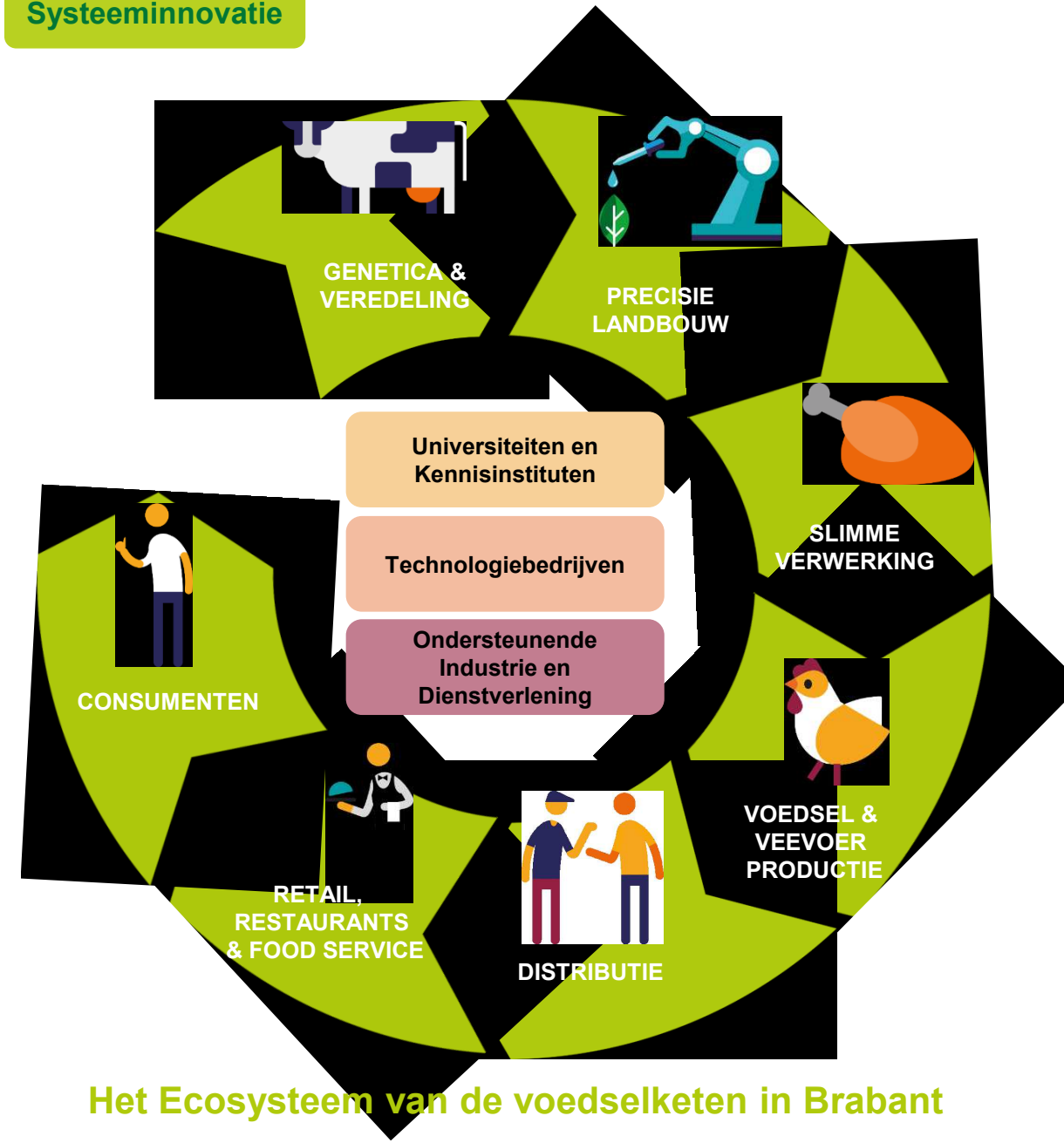
Provincie Noord-Brabant

Ambities | Doelstellingen | Systeeminnovatie

Universiteiten en kennisinstituten
WUR, Wageningen University & Research – HAS University of Applied Sciences in AgriFood – JADS, Jheronimus Academy of Data Science – TU/e, Eindhoven University of Technology, Fontys, Avans, Curio, Helicon etc…

Technologie bedrijven
Plantlab – Signify – Pascal Processing – Bodec – Cerescon – GEA Food Solutions – AvL Motion – Marel Poultry - Contronics – VDL ETG - Growficient – VMEngineering/Nirás – Fri-Jado – KSE Process Technology – Helia Biomonitoring – SAVAL – Skalar Analytical – Premier Tech Chronos – KIN Machinebouw – ENGIE Services – AAE, Advanced Automated Equipment – Vencomatic Group – SodaStream International – VDL AgroTech, etc…

Ondersteunende industrie en dienstverlening
Duni Group – VAA Data Works – YieldComputer – Normec Foodcare – MSD (Merck) Animal Health – Agrisim – Ardagh Glass – CANPACK Group – Farm Trans – Rhenus – XPO – Schenker Logistics – Panalpina World – MOL Logistics – Scholle IPN – JDA Software Netherlands – Roba Laberatorium – AB Mauri – Bilfinger Tebodin – Van Aaken Automatisering – Haval Disposables – Nabuurs Transport, etc…

Het Ecosysteem van de voedselketen in Brabant

conceptversie maart 2021

Provincie No

Het kennis- en innovatielandschap in Brabant, ontwikkelingsmaatschappijen, kennisinstellingen en proeftuinen

Verbinding rollen provincie met landbouw en voedsel ecosysteem

Het Ecosysteem van de voedselketen in Brabant

De impact van de provincie is verweven met de rollen die zij op zich kan nemen: **richting geven, beweging stimuleren en ontwikkeling mogelijk maken. De rollen verschillen per schakel in de keten.**

Rollen van de provincie

Waar hebben we als provincie een rol te vervullen?

- Het is noodzakelijk dat de provincie haar rollen verbindt met het gehéle landbouw en voedsel ecosysteem. Om de noodzakelijke systeeminnovatie waar te maken. Om de innovatietrends optimaal te benutten. Om de lange adem samen vol te kunnen houden en om op zo efficiënt mogelijke wijze de landelijke en Europese kaders voor landschap, natuur en leefomgeving te realiseren. Om zo samen met de hele keten tot actie te komen.

- De landbouw heeft – als ketenspeler – daarbij een bijzondere plaats, omdat het boerenerf juist de plek is waar de ontwikkelingen in de voedselketen samenkomen met de ontwikkelingen in leefomgeving, natuur en landschap.

Waar hebben we als provincie een rol te vervullen?

– **Het Rijk en Europa** vervullen belangrijke rollen in wet- en regelgeving en het Europees landbouwbeleid. Gemeenten en waterschappen vervullen een belangrijke rol bij hoe die wettelijke kaders zich doorvertalen naar het landelijk gebied.

– De rol van **de provincie** bevindt zich vooral op het gebied van:
  - ruimtelijke ordening: verordenende bevoegdheden wat betreft omgevingsbeleid;
  - innovatiebeleid, samen met alle relevante spelers;
  - het voeren van regie in een integrale, gebiedsgerichte aanpak;
  - vestigingsklimaat (zoals wonen, bedrijfslocaties, arbeidsmarkt, cultuur, sport);
  - actief grondbeleid;
  - ondersteuning transitie landbouw;
  - netwerkvorming en stimulering (boer-burger, studenten, consumenten).

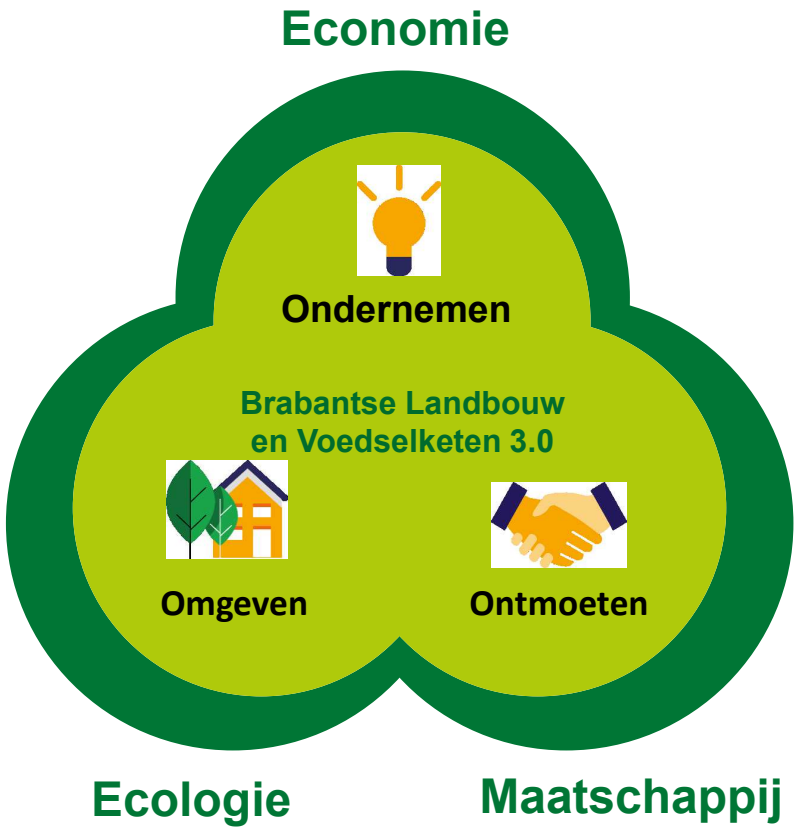
Provincie Noord-Brabant

7. Het handelingsperspectief:

Ondernemen-omgeven-ontmoeten

Vertaling van ambitie en doelstellingen naar het handelingsperspectief

- Het handelingsperspectief biedt de verbinding naar de uitvoeringsagenda's die worden gestoeld op het beleidskader en waarin concrete acties en beoogde resultaten worden benoemd.
- Het handelingsperspectief: ondernemen-omgeven-ontmoeten grijpen in elkaar en vormen de concrete verbinding naar zowel:
  - de drie waarden: economisch-ecologische en maatschappelijk, als naar
  - het landbouw- en voedsel ecosysteem.
- Het handelingsperspectief is daarmee een brede uitnodiging aan al onze partners in keten en samenleving om de ambitie mee waar te maken.
- Het handelingsperspectief geeft daarmee ook een integrale doorkijk naar een uitvoeringsagenda met aandacht voor o.a. innovatie, eiwittransitie, mest en ondernemerschap.
- De uitvoeringsagenda's krijgt in samenwerking met andere provinciale programma's gestalte.

De drie pijlers van het handelingsperspectief

Ondernemen

Vertrekt vanuit het perspectief om te kunnen ondernemen, met sterke accenten op innovatie en digitalisering en het vestigingsklimaat (oa. start-ups, arbeidsmarkt, leefklimaat). Hier moeten doorbraken rond knelpunten met innovatie worden gecreëerd, mede door het samenbrengen van partijen en crossovers met hightech en de ICT-sector. Kennisontwikkeling en -deling zijn van belang. Verdienmodellen en sociale innovatie, support aan en toekomstperspectief voor ondernemers staan centraal.

Omgeven

Vertrekt vanuit het perspectief van de omgeving waarin de productie plaatsvindt, met sterke accenten op slimme regelgeving, gebiedsgerichte aanpak en grondbeleid. De specifieke locatie van productie zal steeds meer een rol gaan spelen en zich doorvertalen in een diversiteit aan bedrijfsstrategieën. De toedeling van de schaarse ruimte vraagt om een gebiedsgerichte uitvoering met speciale affiniteit voor bodem, biodiversiteit, natuur, landschap en klimaat.

Ontmoeten

Vertrekt vanuit de maatschappelijke inbedding, met sterke accenten op de boer-burgerrelatie en het versterken van (Inter)nationale en regionale netwerken, samenwerking in campussen, samen experimenteren en interactie met de praktijk via ‘living labs’ en proeftuinen.

Samenwerking met andere programma's

In samenwerking met:

- het programma Economie, Kennisontwikkeling en Talent wat betreft de innovatie-aanpak;
- het programma VTH wat betreft de ontwikkeling van 'middel naar doelvoorschriften';
- het programma Water en Bodem wat betreft een gezamenlijke aanpak om bij te dragen aan het gewenste water- en bodemsysteem;
- het programma Natuur aan de landschaps- en natuurinclusieve landbouw;
- de programma's Natuur, Stikstof en Water en Bodem in de gebiedsgerichte aanpak.

Handelingsperspectief: Samen, slagvaardig en slim

Handelingsperspectief is gestoeld op:

Samen: met (o.a. jonge) boeren met toekomstperspectief, met bedrijven in de keten, in korte en lange ketens en in dialoog met de omgeving.

Slim: door onder andere met digitalisering meer vraaggericht te produceren en duurzaamheid inzichtelijk te maken, nieuwe bedrijvigheid te ontwikkelen en maatwerk mogelijk te maken op de boerderij.

Slagvaardig: door het bieden van een faciliterend (innovatie) instrumentarium, adequate regelgeving, inzetten van grondbeleid en grondportefeuille, gebiedsgericht maatwerk, snelle procedures en doelgerichte netwerken, platforms en communicatie.

Provincie Noord-Brabant

Samen
Slim
Slagvaardig